

KRIMINAL

Problem
današnje
družbe

UVOD

Velik problem današnje družbe vsekakor predstavlja kriminal. Kriminal se dandanes izvaja vsepovsod na razne načine. Danes je že zelo pogost pojav kriminala na šoli. Ker se v vsakdanjem življenju pogosto srečujemo s kriminalom je to tema moje seminarske naloge na temo: Problemi današnje družbe. Seveda je še veliko drugih problemov, kot so droge, alkohol in še in še. Veliko užitkov med branjem seminarske naloge. 😊

POJEM KRIMINALITETE

Kriminaliteta. Ta pojem uporabljamo v splošnem pogovornem jeziku za skupek vseh tistih ravnanj ljudi, ki napadajo ali ogrožajo temeljne vrednote človeka, kot so njegovo življenje in telesna nedotakljivost, njegove svoboščine in pravice, njegovo

premoženje in varnost, kakor tudi temeljne družbene vrenote, kot so družbena ureditev, varnost države in njene najpomembnejše institucije; vse to so namreč splošni družbeni okviri, v katerih človek, kot posameznik, sploh more uveljavljati in uživati tiste dobrine, svoboščine in pravice, ki mu jih pravni red priznava.

Gre torej najprej za tista dejanja, ki so za človeka in za družbo najbolj šodljiva in nevarna, kar prav dobro označujeta tudi naša izraza za kriminaliteto; *zločinstvenost* ali *hudodelnost*.

KRIMINOLOGIJA

Glede na to, da je kriminaliteta poseben družbeni in individualen pojav, ki se giblje po svojih posebnih zakonitostih, se z njo ukvarja posebna znanstvenoraziskovalna disciplina, ki pa ima različna imena. Nekateri jo imenujejo kriminologija, so pa možna tudi druga imena, kot npr. znanost o kriminaliteti ali tudi kriminalna znanost (*science criminelle*). Po našem pojmovanju je kriminologija kar primerno ime za znanstveno raziskovalno disciplino, ki ji je predmet kriminaliteta kot družbeni in individualen pojav. Kakor kazensko pravo ne more mimo kriminologije, ki je pretežno sicer nepravna znanost, tako tudi kriminologija ne more mimo kazenskega prava, saj kazensko pravo in še širše kaznovalno pravo določata, katero ravnanje je kaznivo, in tako tudi temeljno enoto njenega opazovanja in preučevanja.

KRIMINALNA POLITIKA

Kriminalna politika kot teorija se ukvarja predvsem z vprašanjem, kako in s katerimi sredstvi naj se družba, v skladu s svojo družbenopolitično ureditvijo in z upoštevanjem stopnje družbene materialne in duhovne razvitosti, narave njene družbenopolitične ureditve, stanja kulture, običajev in drugih svojih posebnosti najsmotrneje bojuje zoper kriminaliteto. Toda kriminalna politika se ne ukvarja samo z zatiranjem kriminalitete, z represijo, temveč tudi s proučevanjem sistema primernih ukrepov za njeno preprečevanje.

KRIMINALISTIKA

Na kratko lahko opredelimo kriminalistiko kot znanstveno disciplino in praktično dejavnost, ki se ukvarja s pojavnimi oblikami kaznivih dejanj, s sredstvi za njihovo odkrivanje in z odkrivanjem in identifikacijo storilcev. Lahko rečemo, da je to »znanost o policiji« in se zato včasih tudi imenuje tako (police scientifique, police science). Kriminalistika ima poseben pomen za kazenski postopek, ker je njena naloga, da poskrbi za razjasnitev dogodka, ki utegne biti kaznivo dejanje, za zavarovanje sledov, da poišče storilca ali ga identificira.

VRSTE KAZNI IN POGOJI ZA NJIHOVO IZREKANJE

➤ SMRTNA KAZEN

Smrtna kazen posega v najpomembnejšo človekovo dobrino, v njegovo življenje, in pomeni najhujšo kazen. Če presojava pogostnost kaznivih dejanj, za katera je bila smrtna kazen predpisana, v daljših časovnih obdobjih, vidimo, da je bila v starejših pravnih virih predpisana pogosteje kot danes in da je razvoj kazenskega prava v bistvu postopno omejeval njeno uporabo. To pa velja le za tista obdobja v novejši zgodovini, ki so bila relativno mirna. Kot ukrep, ki je praviloma predpisan za izjemne primere, je bila smrtna kazen pogosteje predpisana in pogosteje izrečena v kriznih situacijah, kakor so npr. obdobja vojne, vojne nevarnosti ipd.

Pogoji za izrekanje smrtne kazni:

1. Ne sme se predpisati kot edina glavna kazen, temveč vedno le alternativno s kaznijo zapora. Takšen način predpisovanja smrtne kazni je poznala jugoslovanska kazenska zakonodaja že od 1951. leta dalje.
2. Smrtna kazen se sme izreči le za najhujše primere hudih kaznivih dejanj, za katere je predpisana z zakonom.
3. Smrtna kazen se ne sme izreči zoper mladoletnika niti zoper nosečo žensko.
4. Zoper polnoletno osebo, ki ob storitvi kaznivega dejanja še ni dopolnila 21 let, se sme izreči smrtna kazen le za kazniva dejanja zoper temelje samoupravne družbene ureditve in varnosti RS, za kazniva dejanja zoper človečnost in

mednarodno pravo in za kazniva dejanja zoper oborožene sile RS.

5. Kazenski zakon RS predpisuje smrtno kazen za kaznivo dejanje kvalificiranega umora.

Smrtna kazen se izvrši z ustrelitvijo, navzočnost javnosti je izključena. Smrtna kazen se ne sme izvršiti, preden se ne ugotovi, da ni v teku postopek zaradi izrednega pravnega sredstva in da ni razveljavljena ali z amnestijo ali s pomilostitvijo zamenjana z drugo kaznijo. Prav tako se ne sme izvršiti nad obsojencem, ki je telesno ali duševno hudo bolan, in ne nad nosečo žensko.

➤ **ZAPORNA KAZEN**

Kazen zaporu sodi med prostostne kazni, ki zavzemajo v večini sodobnih kazenskopravnih sistemov poglobitno mesto. Poleg smrtne in telesnih kazni je to ena najstarejših oblik kazni, ki se je začela v večjem obsegu uporabljati v devetnajstem stoletju. Starejši pravni viri poznajo dokaj veliko število različnih prostostnih kazni, ki so se razlikovale med seboj predvsem po načinu izvršitve. Z razvojem družbe nasploh in kazenskega prava se pojavi težnja, da bi se število vrst prostostnih kazni zmanjšalo. Zakon dopušča, da se pri naklepnih kaznivih dejanjih, kjer je za temeljno obliko predpisana kazen zaporu 15 let, lahko za hude oblike tega dejanja predpiše kazen zaporu 20 let. Zapor se lahko izreka na cela leta in cele mesece, do 6 mesecev pa tudi na cele dni.

➤ **DENARNA KAZEN**

Denarna kazen sodi med premoženjske kazni, ki so se razvile iz odškodnine žrtvi kot posebne kazni in so se uporabljale zelo pogosto. Od začetka dvajsetega stoletja se je v teoriji mnogo razpravljalo o njihovi učinkovitosti in upravičenosti. Eden poglobitnih ugovorov zoper denarno kazen je bil ta, da ne prizadene vseh ljudi enako - za tistega, čigar premoženjski položaj je slab, pomeni denarna kazen mnogo hujše breme kot za tistega, ki je premožen. Denarna kazen tudi ni osebna, ker ne prizadene samo obsojenca, marveč tudi druge člane njegove ožje družine, ki pridejo zaradi plačila denarne kazni v slabši gmotni položaj. Denarna kazen je lahko glavna ali stranska kazen. Kot glavna se sme izreči samo, kadar je predpisana za posamezno kaznivo dejanje. Kot stranska pa se lahko izreče

tudi, če ni predpisana, in sicer za kazniva dejanja, ki storjena iz koristoljubnosti, če je sodišče izreklo kot glavno kazen zapor. Zapor kot nadomestna kazen za neizterljivo denarno kazen ne sme biti daljši od 6 mesecev. Če obsojenec plača del denarne kazni, se spremeni v zapor samo preostanek zneska; če med prestajanjem zaporne kazni plača še ta ostanek, se izvrševanje zapora ustavi. Denarna kazen se ne sme izterjati po obsojenčevi smrti.

➤ **ZAPLEMB A PREMOŽENJA**

Zaplemba premoženja pomeni odvzem premoženja brez povračila in sodi tako kot denarna kazen med premoženjske kazni. Obsojenčevo premoženje preide pri tem v družbeno lastnino z vsemi pravicami in obveznostmi in zaplemba ima naravo stvarne pravice - v nasprotju z denarno kaznijo, ki je temelj za obligacijsko razmerje med obsojencem in državo. V zgodovini kazenskega prava je bila ta kazen pogosta in se je praviloma uporabljala pri političnih kaznivih dejanjih. Kazni zaplembe premoženja danes očitajo, da je nepravilna in zlasti, da je mogoče cilj, ki ga sicer zasleduje, doseči z drugimi kazenskopravnimi ukrepi, predvsem z odvzgom protipravne premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Kazen zaplembe premoženja se sme izreči, če je ta kazen izrecno predpisana, in samo kot stranska kazen. Sodišče jo lahko uporabi, če je izreklo kot glavno kazen zapor najmanj treh let. Čeprav je možnost uporabe kazni zaplembe premoženja - kot vidimo - precej pogosta, je ta kazen v praksi naših sodišč redka. Postopek za izvršitev kazni zaplembe premoženja določa zakon o izvrševanju kazenskih sankcij.

ZAKLJUČEK

Med pisanjem seminarske naloge sem spoznal veliko novega. V seminarso so vključeni le glavni pojmi kriminala, saj bi drugače seminarska naloga bila v obliki knjige. Opisane so definicije kriminala in razloženi postopki dodeljevanja kazni. To je nekaj nasplošno o kriminalu. V svoji seminarski nalogi bi sicer še lahko opisal genocid in mafijo in podobno, vendar bi seminarska naloga bila predolga. V pisanju seminarske naloge sem užival in upam, da ste vi uživali v branju! 😊